Diplomová práce je rozčleněna do několika relativně samostatných kapitol. Volba logických celků nebyla jednoduchá, protože vězeňství je komplexní oblastí, kde vše souvisí se vším a je nutné neustále hledat rovnováhu mezi jednotlivými prvky. Zaměstnanost je úzce spjata s financováním, financování s přeplněností, přeplněnost má vliv na bezpečnost a podobně. Každá kapitola má jistou jednotící logickou linii. Začíná fází popisnou, ve které se zabývám platnou právní úpravou a popisem současného stavu. Další je fáze kritická, v níž se snažím pátrat po slabých místech. Poslední část každé kapitoly (případně i podkapitoly) je věnována nástinu možných řešení těchto problémů.

Kapitoly jsou seřazeny podle významu, který jim přisuzuji. První je věnována financování. Jedná se o klíčovou otázku, která ovlivňuje všechny aspekty fungování vězeňského systému. Nedostatek peněz nepříznivě ovlivňuje materiální podmínky odsouzených, výši platů vězeňské služby, investice do obnovy a rozvoje, zaměstnanost a tak dále. Přeplněnost českých věznic je v současné době asi nejnaléhavějším problémem, proto jsem se tuto oblast rozhodl zařadit jako druhou. Třetí se týká zaměstnanosti odsouzených ve věznicích. Kapitola, kterou souhrnně nazývám demilitarizace, pojednává o několika dílčích problémech, které současné české vězeňství tíží. Této kapitole věnuji téměř třetinu celé své práce. Přikládám jí velký význam, protože věřím, že na tomto poli lze dosáhnout maxima pozitivních změn s minimální finanční náročností. Problematika vnitřní a vnější diferenciace českých věznic tvoří kapitolu s číslem pět. Ve zbylých dvou se zabývám vnímáním vězeňství veřejností a penologickým výzkumem v České republice.

S ohledem na přiměřený rozsah je práce zúžena na témata, která s výkonem odnětí nepodmíněného trestu souvisí přímo. Proto je zcela záměrně vynechána například problematika výkonu vazby, ačkoliv problémy s ní spojené jsou snad ještě palčivější než ty, které jsou spjaté s výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody. Úmyslně je vynechána složitá problematika dlouhodobých a doživotních trestů nebo institut zabezpečovací detence. Do této práce nejsou zařazeny ani otázky týkající se uvěznění mladistvých, odsouzených žen, toxikomanů, cizinců a ostatních minorit vězeňského společenství. Po zvážení jsem se rozhodl uvést historické souvislosti jen v kapitolách, kde to považuji za nutné z hlediska pochopení problematiky; nechci čtenáře zatěžovat nadbytečným textem. Proto práce neobsahuje samostatnou část věnovanou historickému vývoji, ačkoli se to u diplomové práce zpravidla sluší. Tato práce netvoří a ani neaspiruje na to, tvořit vyčerpávající komplexní sondu do problematiky českého vězeňství.